

Wojciech Dyba

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
e-mail: wojtek@amu.edu.pl*

Relacje łączące Kępno z Poznaniem, Kaliszem i Wrocławiem w kontekście aktualnego i dyskutowanego podziału administracyjnego kraju

Zarys treści: W artykule przedstawiono wyniki badań dotyczących relacji społeczno-gospodarczych łączących Kępno – miasto położone na południu województwa wielkopolskiego – z Poznaniem, Kaliszem i Wrocławiem. Celem tych badań była odpowiedź na pytanie, które z tych relacji są najsilniejsze i do którego województwa: wielkopolskiego, dolnośląskiego czy planowanego nowego środkowopolskiego – powinno należeć Kępno (wraz z gminą i powiatem kępińskim). W analizie posłużono się danymi wtórnymi oraz pierwotnymi – ankietami zebranymi wśród mieszkańców Kępna. Dotyczyły one m.in. uwarunkowań historyczno-przyrodniczych przynależności regionalnej, częstotliwości i celów wizyt kępnian w badanych miastach, znajomości słów gwary poznańskiej, a także opinii na temat województwa, do którego Kępno powinno należeć.

Słowa kluczowe: Kępno, powiat kępiński, relacje społeczno-gospodarcze, podział administracyjny kraju, województwo wielkopolskie

Wprowadzenie

Kępno to miasto położone w zachodniej Polsce, na południe od Kalisza i wschód od Wrocławia, będące siedzibą miejsko-wiejskiej gminy Kępno i stolicą powiatu kępińskiego. Od 1999 r. przynależy administracyjnie do województwa wielkopolskiego ze stolicą w Poznaniu i stanowi najdalej na południe wysuniętą część województwa, „cypel” na mapie tego drugiego co do wielkości regionu administracyjnego kraju. Kępno od Poznania dzieli 171 km, a od Wrocławia – stolicy województwa dolnośląskiego o podobnej do Poznania wielkości i potencjale – tylko 78 km. W niektórych środowiskach lokalnych pojawiają się pytania o zasadność przynależności do województwa wielkopolskiego, a nie dolnośląskiego – ostatnio idea przeniesienia Kępna do województwa dolnośląskiego pojawiła

się m.in. w 2012 r. na internetowym forum dyskusyjnym mieszkańców powiatu kępińskiego www.kympno.pl [źr. 1]. Dodatkowo w przekazach medialnych i debacie publicznej przedstawiane są od niedawna pomysły reorganizacji podziału administracyjnego kraju, polegające m.in. na utworzeniu nowego województwa środkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu (informacje na ten temat pojawiły się w „Faktach Kaliskich” [źr. 2], a na poziomie lokalnym – na łamach „Tygodnika Kępińskiego” [źr. 3] oraz radia SUD). Województwo to objęłoby również gminę i powiat kępiński¹. Zachodzi więc potrzeba przeprowadzania badań naukowych oraz dyskusji naukowej nad stosunkiem mieszkańców i władz Kępna do aktualnego i diskutowanego podziału administracyjnego kraju oraz optymalnej przynależności regionalnej analizowanej jednostki.

Celem artykułu jest analiza porównawcza relacji Kępna z trzema miastami: Poznaniem, Wrocławiem i Kaliszem. Poznań i Wrocław to aktualne miasta wojewódzkie, Kalisz był w przeszłości miastem wojewódzkim i zdaniem niektórych funkcje administracji regionalnej powinny mu zostać przywrócone. Hipoteza badawcza zakłada, że Kępno wykazuje silne związki z trzema badanymi miastami, jednak ze względu na uwarunkowania historyczne i przyzwyczajenie mieszkańcy Kępna nie byłiby skłonni poprzeć jego przeniesienia z województwa wielkopolskiego do innego. Analiza empiryczna oparta jest na danych dwojakiego typu. Na początku wykorzystano dane wtórne: literaturę dotyczącą podziałów administracyjnych w Polsce, w tym historii przynależności administracyjnej Kępna, a także dane na temat połączeń komunikacyjnych i kierunków dojazdów do pracy, pochodzące ze stron internetowych przewoźników kolejowych i autobusowych oraz Głównego Urzędu Statystycznego. Następnie zebrano i przeanalizowano dane pierwotne: wyniki 412 ankiet przeprowadzonych na terenie Kępna wśród mieszkańców miasta na przełomie sierpnia i września 2016 r.

Aktualny i diskutowany podział administracyjny Polski

Wraz ze zmianami ustrojowymi roku 1989 zaszła potrzeba decentralizacji władzy publicznej, rozwoju samorządności terytorialnej i demokratyzacji życia publicznego. Konieczna była kompleksowa reforma terytorialno-administracyjna kraju, która obok przesłanek politycznych miałaby swoje uzasadnienie ekonomiczne i społeczne. Wśród tych pierwszych wyróżnić można potrzebę efektywniejszego zarządzania funduszami publicznymi, chęć usprawnienia funkcjonowania urzędów i służb świadczących usługi publiczne, wprowadzenie zasad polityki regionalnej i zwiększenie konkurencyjności regionów w wymiarze ponadlokalnym. Wśród tych drugich: potrzebę budowy społeczeństwa obywatelskiego, społecznej

¹ Sprawa w lokalnych mediach komentowana była kilkakrotnie, m.in. na stronie internetowej „Tygodnika Kępińskiego” oraz w audycji „Fakty z regionu” na antenie radia SUD (101,7fm). Ciekawostką jest również zasięg tych mediów. „Tygodnik Kępiński” (podobnie jak miesięcznik „Ziemia Kępińska”) opisuje sprawy mające miejsce na obszarze gmin powiatu kępińskiego. Lokalna rozgłośnia radiowa – Radio SUD – obejmuje zasięgiem powiaty kępiński, ostrzeszowski i wieruszowski. Trzeci z nich położony jest w województwie łódzkim.

kontroli nad środkami budżetowymi oraz zbliżenie władzy do obywatela (Kaczmarek 2005, Wykrętowicz 2010). Taka reforma zapoczątkowana została w roku 1990, a dokończona w 1999 i w jej wyniku samorząd terytorialny w Polsce ma dzisiaj charakter trójszczeblowy. W pierwszym etapie na mocy ustawy z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. nr 16, poz. 95) ustanowione zostały zasady funkcjonowania gminy – najniższego i podstawowego szczebla samorządu terytorialnego. Samorządowe województwa oraz samorządowe powiaty powołano z dniem 1.01.1999 r. na mocy dwóch ustaw z 5.06.1998 r.: o samorządzie województwa oraz o samorządzie powiatowym. Reformę administracji kraju uznaje się za kompleksową, spełniającą najlepsze europejskie standardy, które zdaniem Kaczmarka (2005) stanowią: a) zmiana charakteru administracji z rządowej na rządowo-samorządową (aspekt ustrojowy), b) zmiana hierarchii i liczby poziomów administrowania (aspekt strukturalny), c) redystrybucja zadań i kompetencji organów administracji terenowej (aspekt funkcjonalny), d) powstanie nowych jednostek administracyjnych – powiatów i zmiany granic istniejących – województw (aspekt terytorialny).

W wyniku reformy samorządowej przekazano – z mocy przepisów prawa – część zadań administracji publicznej grupom społecznym i ich reprezentacji, które najlepiej znają potrzeby miejscowej społeczności i terytorialne uwarunkowania rozwoju. Podstawowym kryterium wydziałania jednostek była więź terytorialna łącząca zamieszkujących je ludzi (Parysek 1997, Leoński 2006). Niektóre rozwiązania nowego podziału regionalnego Polski, przyjęte po analizach i wielu dyskusjach politycznych, od początku budziły jednak kontrowersje – nie uwzględniały bowiem istniejących powiązań społeczno-gospodarczych dużych miast i zasięgów realnych terytorialnych systemów społeczno-ekonomicznych, w oparciu o które tworzone powinny być nowe województwa (Czyż 1996, Chojnicki, Czyż 2000). Krytyczne wobec liczby i zasięgu województw (i to kilkakrotnie od momentu wprowadzenia reformy administracyjnej) były również niektóre duże miasta – w tym np. Kalisz – które w latach 1975–1998 miały status miast wojewódzkich. Stąd też w niektórych środowiskach postuluje się utworzenie nowych województw: środkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu (którego zasięg przedstawiono na ryc. 1), środkowopomorskiego, które obejmowałoby obszary bezpośrednio oddziaływania Słupska i Koszalina [źr. 4], środkowopomorskiego [źr. 5] oraz staropolskiego, które miałoby objąć obszary objęte strefą wpływów Radomia [źr. 6]. Ze względu na realizację polityki regionalnej dyskutuje się również potrzebę odłączenia miasta stołecznego Warszawy od województwa mazowieckiego [źr. 7].

Ryc. 1. Propozycja zasięgu województwa środkowopolskiego
Źródło: Kozłowski (2016).

Województwo środkowopolskie – będące pomysłem przedstawicieli samorządu lokalnego z Kalisza – miałyby objąć obecne powiaty: kaliski, ostrowski, jarościński, krotoszyński, koniński, kolski, sieradzki, wierzusowski i kępiński, a zatem zostać wydzielone z południowej części obecnego województwa wielkopolskiego oraz zachodniej części obecnego województwa łódzkiego (Kozłowski 2016).

Dotychczasowe badania nad zasięgiem oddziaływania Wielkopolski i województwa wielkopolskiego (wcześniej poznańskiego) prowadzone były m.in. przez Budnera i Matykowskiego (1993), Matykowskiego (1996) oraz Dolatę i in. (2009). Badania te wykazały, że w Wielkopolsce – obejmującej również podregion kaliski – występuje silna identyfikacja regionalna o podłożu etniczno-kulturowym, wyrażająca się w poczuciu silnej tożsamości terytorialnej. Identyfikacja ta wiąże się z ciążeniami do historycznego centrum regionu – Poznania, jego stolicy administracyjnej, ale również gospodarczej i kulturalnej. Jednym z istotnych elementów tożsamości regionalnej jest gwara miejska, wyodrębniona mowa mieszkańców Poznania i jego obszaru oddziaływań (Gruchmanowa i in. 1987, Witaszek-Samborska, Piotrowicz 2009). W literaturze regionalnej podkreśla się z jednej strony duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne województwa wielkopolskiego w zakresie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego (Dyba, Stryjakiewicz 2012), ale i spójność terytorialną regionu, kształtowaną przez politykę regionalną prowadzoną w sposób zrównoważony wobec wszystkich podregionów (Churski red. 2009).

Historyczne uwarunkowania przynależności administracyjnej Kępna

Analizując uwarunkowania przynależności administracyjnej Kępna od początków państwa polskiego: czasów Królestwa Polskiego i Rzeczypospolitej Obojga Narodów, należy stwierdzić, że jednostka – początkowo gród książęcy, a następnie królewski, wchodziła w skład ziemi rudzkiej ze stolicą w Wieluniu (później przemianowanej na ziemię wieluńską), stanowiącej część województwa sieradzkiego (Gloger 1903). Sieradzkie – obejmujące ziemię wieluńską – istniało do II rozbioru Polski, a więc do 1793 r., kiedy to ziemia wieluńska została włączona do prowincji Prus Południowych. Kępno stało się wtedy częścią departamentu kaliskiego. W wyniku ustaleń kongresu wiedeńskiego z 1815 r. region kaliski został podzielony na linii wyznaczonej przez rzekę Prosnę na część wschodnią należącą do Królestwa Polskiego (od 1837 r. w ramach nowo utworzonej guberni kaliskiej) oraz część południowo-zachodnią, tzw. Zaproście, które weszło w skład rejencji poznańskiej Wielkiego Księstwa Poznańskiego (od 1848 r. rejencja została przemianowana na Prowincję Poznańską). Kępno było częścią tego Księstwa aż do odzyskania niepodległości w 1918 r.: od 1815 r. wchodziło w skład powiatu ostrzeszowskiego, a od 1887 r. do 1918 r. – nowoutworzonego powiatu kępińskiego. W okresie międzywojennym – II RP, a następnie także po II wojnie światowej: w latach 1944–1957 oraz 1957–1975 gmina Kępno wraz z powiatem

kępińskim należała do województwa poznańskiego. Po reformie administracyjnej z 1975 r. i zamianie podziału administracyjnego z trójstopniowego na dwustopniowy powiat kępiński został zlikwidowany, a gminy wchodzące wcześniej w jego skład włączono do województwa kaliskiego. Przynależność do Kalisza trwała 23 lata: od 1975 do 1998 r. (Kurzawa, Nawrocki 1978, Lorenz 2015). W wyniku reformy administracyjnej z 1998 r. od 1.01.1999 r. powiat kępiński wszedł do nowo utworzonego województwa wielkopolskiego ze stolicą w Poznaniu. Władze powiatu od kilku lat podkreślają przynależność do Wielkopolski: że w logo powiatu kępińskiego – a tym samym w dokumentach i na materiałach promocyjnych powiatu znajduje się nawet sformułowanie „Powiat kępiński – wielkopolski z natury”, co ma podkreślać gospodarność i pracowitość mieszkańców jednostki (Strategia... 2014).

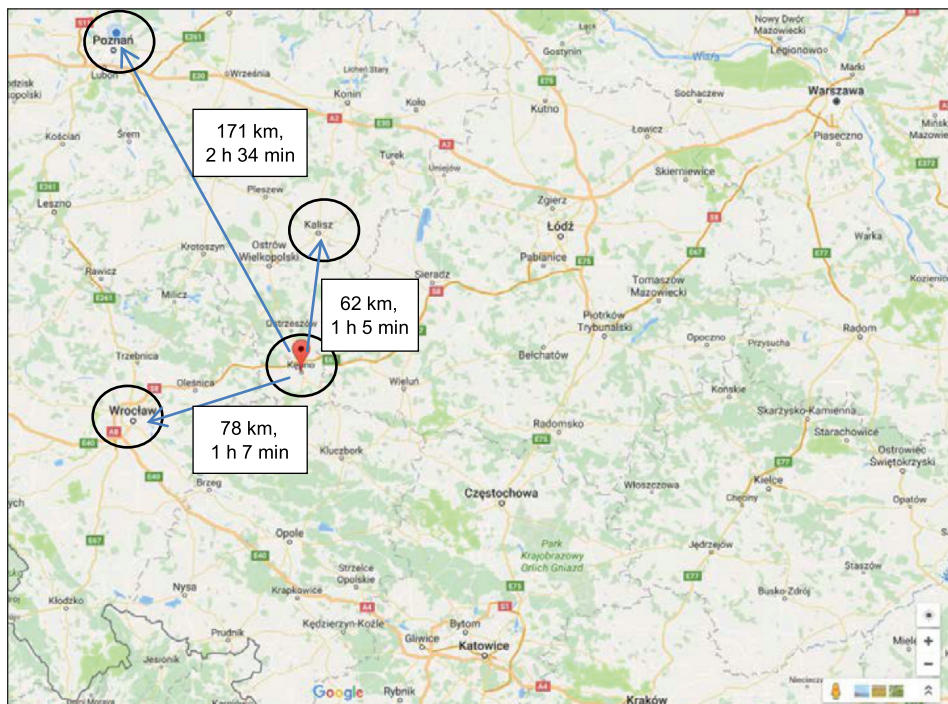
Jak wykazano powyżej, od 200 lat (tj. od kongresu wiedeńskiego) ziemia kępińska administracyjnie związana jest z Poznaniem; jedynie w latach 1976–1998 wchodziła w skład województwa ze stolicą w Kaliszu. Jako ciekawostkę podać jednak należy, że od 1992 r., wskutek reorganizacji terytorialnej Kościoła katolickiego w Polsce przeprowadzonej na mocy bulli „Totus Tuus Poloniae Populus” papieża Jana Pawła II, dekanat Kępno wszedł w skład jednej z 13 nowych diecezji: diecezji kaliskiej. Została ona utworzona z części istniejących wcześniej archidiecezji gnieźnieńskiej, poznańskiej i wrocławskiej [źr. 8].

Połączenia drogowe, komunikacyjne oraz dojazdy do pracy

Kępno z Poznaniem łączy droga krajowa nr 11 (przechodząca południkowo przez obszar miasta), do Wrocławia i Łodzi można z Kępna dojechać drogą S8 (przebiegającą równoleżnikowo na północ od miasta). Odległości przestrzenne (długość drogi) i czasowe (czas przejazdu samochodem – najszybszą trasą, przy zwyczajnym natężeniu ruchu, wartość uśredniona według portalu GoogleMaps) pomiędzy Kępnem i badanymi miastami zobrażowane są na rycinie 2.

Warto ponadto dodać, że z Kępna bliżej niż do Poznania jest nie tylko do Wrocławia, lecz również do innych miast wojewódzkich: Opola, Łodzi i Katowic – odległość do nich wynosi odpowiednio 91 km (1 h 26 min), 140 km (1 h 32 min) oraz 168 km (2 h 26 min).

W pierwszym etapie badań empirycznych ustalono dzienną liczbę połączeń autobusowych i kolejowych pomiędzy Kępnem a Wrocławiem, Poznaniem i Kaliszem (tab. 1). Analiza wykazała, że zdecydowanie najwięcej połączeń z Kępna – aż 38 – jest do Wrocławia, do Poznania dojechać można 8 razy dziennie, a do Kalisza – tylko 3 razy (w tym 2 połączenia obsługiwane są w niekorzystnych godzinach późnowieczornych). Warto zauważyć, że pociągami z Kępna do Wrocławia można dojechać jedynie z przesiadką, a do Poznania i Kalisza bezpośrednio (tyle że liczba połączeń jest niewielka).

Ryc. 2. Położenie Kępna i odległości miasta od Poznania, Wrocławia i Kalisza
 Źródło: opracowanie własne na podkładzie i według informacji portalu GoogleMaps.com
 (najszybsza trasa, przy zwyczajnym natężeniu ruchu, wartość uśredniona).

Tabela 1. Bezpośrednie połączenia komunikacji publicznej z Kępna do Poznania, Kalisza i Wrocławia (liczba w ciągu dnia, we wrześniu 2016 r.)

Trasa	Nazwa przewoźnika	Liczba połączeń
Kępno–Wrocław	PKS Beskid	14
	PKS Kangurek	9
	PKS Wieluń	4
	Expressbus, PKS Polonus, PKS Sieradz	po 2
	PKS Mława, PKS Radomsko, PKS Tomaszów Mazowiecki, Rago, BP Tour	po 1
	Σ	38
Kępno–Poznań	PKP Intercity	3
	PKP Przewozy Regionalne	2
	PHU Grzeź, Telesfor, Arriva	po 1
	Σ	8
Kępno–Kalisz	PKP Przewozy Regionalne, Telesfor, Arriva	po 1
	Σ	3

Źródło: opracowanie na podstawie informacji portalu E-podroznik.pl.

Tabela 2. Wyjazdy do pracy z powiatu kępińskiego, dojazdy do pracy do powiatu kępińskiego³

Wyjazdy do pracy z powiatu kępińskiego	L	%	Dojazdy do pracy do powiatu kępińskiego	L	%
Poznań	363	29,20	Powiat wierszowski	1033	23,56
Ostrzeszów	236	18,99	Powiat ostrzeszowski	318	7,25
Wieruszów	139	11,18	Powiat kluczborski	276	6,30
Ostrów Wielkopolski	126	10,14	Powiat oleśnicki	249	5,68
Syców	96	7,72	Powiat namysłowski	134	3,06
Wrocław	94	7,56	Powiat m. st. Warszawa	62	1,41
Kalisz	55	4,42	Powiat kościański	52	1,19
M. st. Warszawa	43	3,46	Powiat ostrowski	24	0,55
Namysłów	20	1,61	Powiat wieluński	13	0,30
Koło	17	1,37	Powiat pruszkowski	11	0,25
Kluczbork	12	0,97	Powiat jarociński	10	0,23
Gniezno	11	0,88	Powiat m. Wrocław	10	0,23
Oleśnica	11	0,88	Suma	2192	100,00
Opole	10	0,80			
Kostrzyn	10	0,80			
Suma	1243	100,00			

Źródło: Dojazdy do pracy – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego GUS z 2011 r.

Przeanalizowane zostały również wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny w 2011 r. [źr. 9] pod kątem wyjazdów oraz dojazdów do pracy z/do powiatu kępińskiego (tab. 2). Osób dojeżdżających do pracy w powiecie kępińskim jest prawie dwa razy tyle co osób wyjeżdżających do pracy z tejże jednostki. Co ciekawe, wśród wyjeżdżających najwięcej osób (29,20%) dojeżdża do pracy do Poznania, znacznie więcej niż do Wrocławia (7,56%) i Kalisza (4,42%). Warto dodać, że dojazdy do pracy z Kępna do Poznania mogą oznaczać nierejestrowane migracje i świadczą o atrakcyjności stolicy Wielkopolski jako miejsca pracy dla kępnian². Wśród dojeżdżających do pracy do powiatu kępińskiego jest 10 osób z Wrocławia, w statystyce nie zapisały się jednak osoby dojeżdżające z Poznania lub Kalisza.

Dodać należy, że powiat kępiński od wielu lat charakteryzuje się jednym z najniższych w kraju poziomów bezrobocia (we wrześniu 2015 r. 2,9%, w połowie 2016 r. 3,5% przy wskaźniku dla Polski 9,5%), co wynika przede wszystkim z funkcjonowania wielu dużych firm meblarskich (Babiak 2015a)⁴.

² Dane o migracjach stałych z Kępna do Poznania, Wrocławia i Kalisza byłyby istotnym wskaźnikiem interakcji przestrzennych między badanymi miastami, niestety dostęp do materiału macierzowego GUS jest ograniczony, a udostępniane dane nie zawsze wiarygodne, stąd w niniejszym artykule zostały pominięte.

³ Statystyka ujmuje miasta dla wyjazdów do pracy oraz powiaty dla przyjazdów do pracy; jednostki te są wymienione, gdy wyjeżdża lub dojeżdża minimum 10 osób.

⁴ Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie, stan na czerwiec 2016 r., w powiecie brakuje osób do pracy w firmach meblarskich; na pobyt czasowy lub bez rejestracji pracuje w powiecie w branży nawet kilka tysięcy Ukraińców [źr. 10].

Badanie ankietowe – cele i struktura, metoda przeprowadzenia

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone przez 15 studentów kierunku gospodarka przestrzenna na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podczas ćwiczeń terenowych z przedmiotu społeczno-gospodarcze uwarunkowania gospodarki przestrzennej, które odbyły się na przełomie sierpnia i września 2016 r.⁵ Kierownikiem tych ćwiczeń i koordynatorem badań był autor niniejszego artykułu.

Ankiety były przeprowadzane w formie sondy ulicznej, w godzinach od 9 do 17, w czterech charakterystycznych miejscach Kępna: na rynku, w okolicy Parku Miejskiego i osiedla 700-lecia, na Dworcu PKS przy Dworcu Głównym PKP⁶. Przy założeniu, że według stanu na 31.12.2015 r. w gminie Kępno mieszkały 24 754 osoby, dla zapewnienia tzw. reprezentatywności próby badawczej na poziomie ufności $\alpha=0,95$ (z błędem maksymalnym 5%), wymagana liczba ankiet to 378. Łącznie przeprowadzono 412 ankiet, w tym 215 (49,76%) z osobami młodymi w wieku <30 lat, 144 (38,59%) z osobami dorosłymi w wieku 30–65/67 lat oraz 48 (11,67%) z osobami starszymi w wieku poprodukcyjnym. Odpowiedzi udzieliło 237 kobiet (57,52%) i 175 mężczyzn (42,48%). Dobór próby był przypadkowy i nie spełniał założeń losowości statystycznej. Nieco zaburzona struktura wiekowa i płciowa respondentów wynikała z czasu przeprowadzania ankiet – godzin roboczych, w których było więcej możliwości ankietowania kobiet (więcej mężczyzn pracowało), a także z faktu, że badania wykonywali studenci, którym łatwiej było rozmawiać z osobami młodymi. Ponadto 42 ankiety wypełnili uczniowie Liceum Ogólnokształcącego nr I im. Mjra Henryka Sucharskiego⁷. Kwestionariusz ankiety znajduje się w załączniku do niniejszego artykułu.

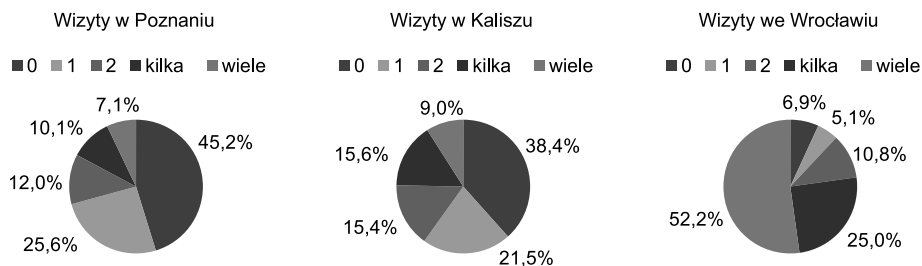
⁵ Osoby biorące udział w ćwiczeniach terenowych – zbierające dane i przeprowadzające ankiety – to (kolejność alfabetyczna): Ewa Biedermann, Marzena Czapska, Tomasz Flasz, Filip Grzybek, Dominika Janowska, Mateusz Kruhlik, Zuzanna Krygowska, Jakub Marciniak, Dawid Myszczyński, Larinia Polczyńska, Ewa Poświatowska, Paweł Rybarczyk, Natalia Świtalska, Aleksandra Walorczyk, Janusz Zapaśnik.

⁶ Jako ciekawostkę podać należy, że dworzec PKP, wybudowany w 1872 r., to jeden z dwóch w kraju dworców dwupoziomowych, powstałych w miejscu krzyżowania się dwóch linii kolejowych pod kątem prostym na dwóch peronach – górnym i dolnym. Wpisany do rejestru zabytków na początku XXI w., przeszedł gruntowną modernizację – otwarcie odrestaurowanego budynku dworca miało miejsce w grudniu 2013 r. (Rutkowska 2004, Babiak 2015b).

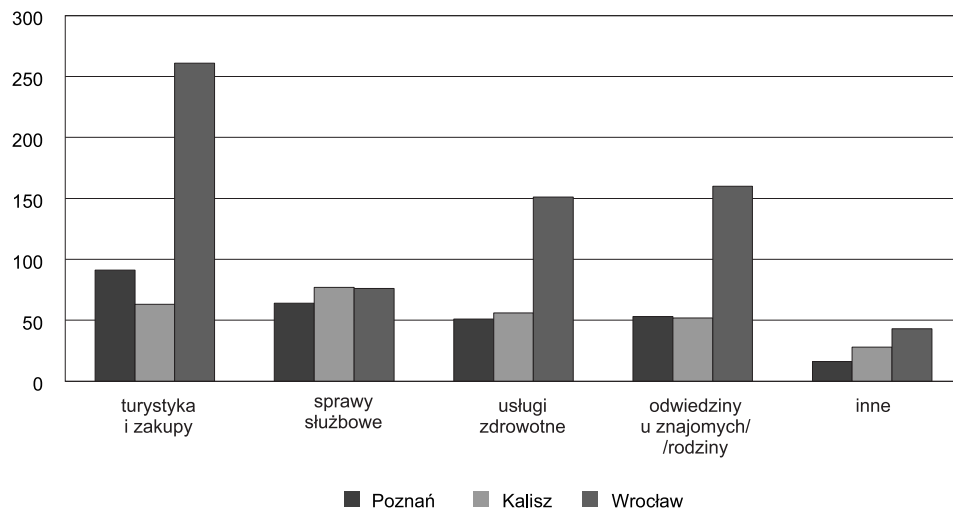
⁷ Badanie przeprowadzone zostało na początku września 2016 r. w klasach o profilu geograficznym, dzięki uprzejmości dyrekcji szkoły oraz nauczyciela geografii – Grzegorza Kwiatka.

Częstotliwość i cele wizyt mieszkańców Kępna w Poznaniu, Kaliszu i Wrocławiu oraz znajomość osób uczących się i pracujących w tych miastach

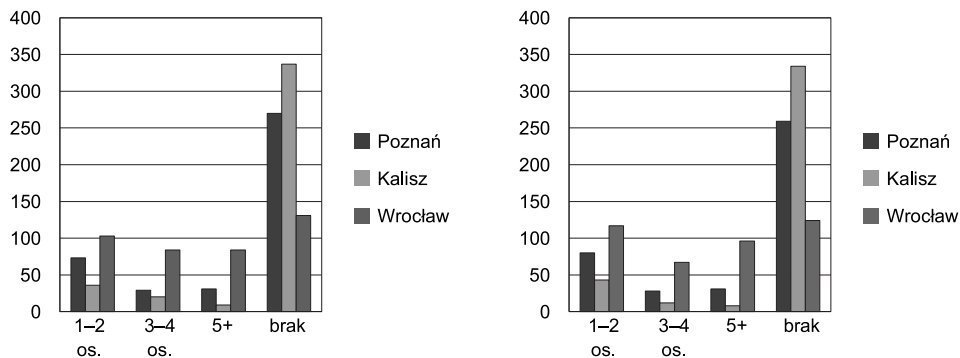
Pierwsze dwa pytania w ankiecie dotyczyły częstotliwości i celów wizyt mieszkańców Kępna w trzech badanych miastach: Poznaniu, Kaliszu i Kępnie w ciągu roku poprzedzającego badanie (ryc. 3–4). Pozwoliło ono wykazać, że 45,2%, a zatem prawie połowa ankietowanych nie była w Poznaniu ani razu, zaś 25,6% ($\frac{1}{4}$ respondentów) było w stolicy Wielkopolski tylko raz. W Kaliszu nie było aż 38,4% ankietowanych, a 21,5% było tam tylko raz. Zdecydowanie odmienna sytuacja dotyczyła Wrocławia, w którym ponad połowa ankietowanych (52,5%) była wiele razy, a jedna czwarta (25,0%) – kilka razy. Do stolicy województwa dolnośląskiego nie pojechało ani razu jedynie 6,9% ankietowanych.

Ryc. 3. Częstotliwość wizyt mieszkańców Kępna w Poznaniu, Kaliszu i Wrocławiu
Źródło: wyniki badania ankietowego.

Ryc. 4. Główne cele wizyt mieszkańców Kępna w Poznaniu, Kaliszu i Wrocławiu
Źródło: wyniki badania ankietowego.

Ryc. 5. Osoby znane ankietywanym z Kępna, które pracują (z lewej) i uczą się (z prawej) w analizowanych miastach

Źródło: wyniki badania ankietowego.

Głównym celem wyjazdów kępnian do Wrocławia była turystyka i zakupy. Ważnym powodem licznych wizyt w tym mieście były również odwiedziny u znajomych i rodziny oraz korzystanie z usług zdrowotnych. Do Poznania wyjeżdżano w celach turystycznych i zakupowych, a do Kalisza – w celach służbowych.

Dodatkowo zapytano respondentów, czy wśród rodziny i znajomych mają osoby, które pracują i uczą się w Poznaniu, Kaliszu i Wrocławiu (ryc. 5). W odpowiedzi na pytanie dotyczące znajomych pracujących w badanych miastach najczęściej ankietywanym wskazało na ich brak: dla Poznania – 67,0% respondentów, dla Kalisza – 83,8%, dla Wrocławia – 32,5%. Spośród miast najczęściej ankietywanym wskazało jednak Wrocław jako miejsce, w którym pracują osoby im znane: dla 25,6% były to 1–2 osoby, dla 20,9% 3–4 osoby, dla 20,9% 5 osób i więcej.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące osób znanych ankietywanym, uczących się w badanych miastach, odpowiedzi były podobne jak w poprzednim pytaniu. Najwięcej ankietywanym wskazało na brak znajomych uczących się w Poznaniu (65,1% respondentów), Kaliszu (84,1%) i Wrocławiu (30,7%). Dla Poznania 20,1% ankietywanym zna 1–2 osoby uczące się w tym mieście, 7,0% 3–4 takie osoby, a 7,7% 5 osób i więcej. Dla Kalisza wartości są mniejsze: 10,8%, 3,0% i 2,0%. Najwyższe wartości znajomych uczących się wykryto dla Wrocławia: odpowiednio 28,9% (1–2 os.), 16,6% (3–4 os.) i 23,7% (5 os. i więcej).

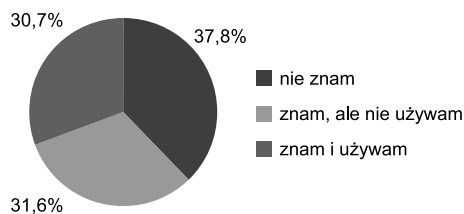
Wyniki badania pokazują, że bliskość Wrocławia wpływa na liczbę osób wyjeżdżających tam do pracy i w celu pobierania nauki. Wartości dla Poznania są w tym zakresie o połowę mniejsze niż dla Wrocławia, a Kalisz nie stanowi miejsca pracy i nauki dla kępnian praktycznie wcale.

Znajomość gwary Poznania i Wielkopolski wśród mieszkańców Kępna

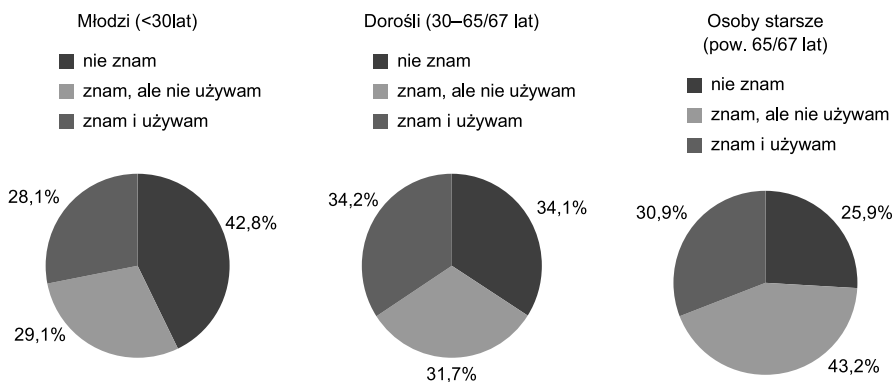
Kolejna część ankiety dotyczyła znajomości wśród mieszkańców Kępna gwary Poznania i Wielkopolski. Używanie przez społeczność lokalną słów powszechnych dla Wielkopolski jest elementem świadczącym o wieloletnich wpływach środowisk regionu na społeczność lokalną, związkach tej społeczności i utożsamianiu się jej z regionem (Gruchmanowa i in. 1987). W celu zbadania, czy mieszkańcy Kępna znają oraz znają i stosują na co dzień gwarę poznańską, wybrano 10 słów i zwrotów uznanych przez autora niniejszego artykułu za powszechnie używane w Poznaniu, czego potwierdzeniem jest to, że objaśniane są w trzech wybranych słownikach: „Słowniczku gwar Poznania i Wielkopolski” (Witaszek-Samborska, Piotrowicz 2009), „Podręcznym słowniku gwary poznańskiej” [źr. 11] oraz „Słowniku gwary poznańskiej” [źr. 12]. Te słowa i zwroty to: bejmy, klunkry, dynks, pyry, wiara, Gwiazdor, zakluczyć drzwi, lajsnąć, robić łóżko, śwignąć. Respondenci – do każdego z nich – wskazywali, czy ich a) nie znają, b) znają, ale nie używają czy też c) znają i używają.

Wyniki ankiet (ryc. 6) świadczą, że około 2/3 mieszkańców zna wybrane słowa gwary poznańskiej, spośród których połowa (a więc 1/3 mieszkańców) używa ich na co dzień.

Odpowiedzi ankietowanych świadczą o zróżnicowanej znajomości gwary poznańskiej w zależności od grup wiekowych (ryc. 7) oraz poziomu wykształcenia. Wśród ludzi młodych aż 42,8% nie zna słów gwary poznań-

Ryc. 6. Znajomość gwary Poznania i Wielkopolski wśród mieszkańców Kępna
Źródło: wyniki badania ankietowego.

Ryc. 7. Znajomość gwary Poznania i Wielkopolski wśród mieszkańców Kępna w podziale na grupy wiekowe

Źródło: wyniki badania ankietowego.

Tabela 3. Znajomość i stosowanie słów gwary Poznania i Wielkopolski w Kępnie (w kolejności od najczęściej używanych)

Lp.	Słowo/zwrot	nie znam	znam, ale nie używam	znam i używam
1	Pyry (ziemniaki)	6,11	37,65	56,23
2	Zakluczyć drzwi (zamknąć na klucz)	16,22	33,66	50,12
3	Wiara (ludzie)	20,49	37,28	42,22
4	Gwiazdor (św. Mikołaj, postać przynosząca prezenty 24–25 XII)	12,32	45,81	41,87
5	Robić łóżko (ścielić łóżko, słać)	27,59	30,54	41,87
6	Klunkry (stare rupiecie, graty)	33,50	41,38	25,12
7	Lajsnąć (kupić, sprawić sobie)	57,53	24,69	17,78
8	Dynks (nieokreślone coś, przycisk, guzik w urzędzeniu)	58,37	28,33	13,30
9	Bejmy (pieniądze)	72,91	17,49	9,61
10	Śwignąć (rzucić)	73,09	18,77	8,15

Źródło: wyniki badania ankietowego.

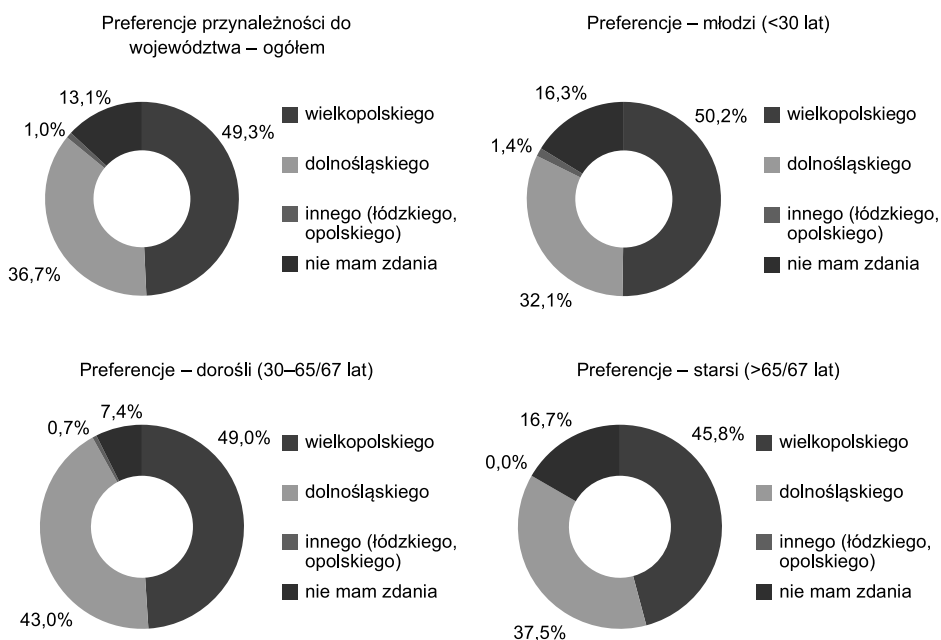
skiej, w przypadku osób dorosłych jest to 31,7%, wśród ludzi starszych – 25,9%. Największa znajomość gwary poznańskiej ma miejsce wśród ludzi z trzeciej grupy, a więc po 65/67 roku życia, w której 74,1% ankietowanych zna słowa gwarowe. Ogółem około 1/3 mieszkańców Kępna regularnie stosuje słowa gwarowe i odsetek ten (ok. 30%) jest podobny dla wszystkich badanych grup wiekowych. Wyniki wskazują również, że im wyższe wykształcenie, tym znajomość gwary poznańskiej wśród mieszkańców Kępna jest większa (choć nie ma to przełożenia na stosowanie słów i zwrotów gwarowych na co dzień).

Analizując poszczególne słowa i zwroty (tab. 3), należy stwierdzić, że najczęściej używanym słowem gwary poznańskiej w Kępnie spośród wymienianych w ankiecie są „pyry”. Słowo to jest znane w całej Polsce, jednak stosowane tylko w Wielkopolsce, stąd 56,23% ludzi niejedzących ziemniaków, a poznańskie „pyrki”, można uznać za wynik znaczący. Wiara z Kępna zaklucza ponadto drzwi i robi rano łóżko, podczas gdy ludzie w kraju zamykają drzwi na klucz i ścielą łóżko. Najmniej znane i najrzadziej używane słowa gwarowe to: lajsnąć, dynks, bejmy i śwignąć.

Szczególnie interesujące było pytanie o używanie przez kępnian słowa „Gwiazdor” – postaci przynoszącej prezenty w Święta Bożego Narodzenia (na Gwiazdkę). Jest to określenie typowo Wielkopolskie, w innych częściach kraju osobą przynoszącą prezenty jest najczęściej św. Mikołaj, a także – głównie w Polsce południowej i na wschodzie kraju – Dzieciątko, Gwiazdka, Aniołek i Dziadek Mróz. Ankieta wykazała, że 41,87% osób zna i używa słowa Gwiazdor, a kolejnych 45,81% zna je, ale nie stosuje. Wyniki badania pokazują zatem, że mieszkańcy Kępna znają wiele słów gwary poznańskiej. Wpływ słownictwa typowego dla Poznania na mowę osób w Kępnie jest zauważalny, choć w powszechnym użyciu są tylko niektóre, najpopularniejsze słowa i zwroty.

Preferencje dotyczące przynależności administracyjnej ziemi kępińskiej w świetle badania ankietowego

Ostatnią kwestią analizowaną poprzez badanie ankietowe były preferencje mieszkańców dotyczące przynależności administracyjnej Kępna. Respondenci odpowiadali na dwa następujące po sobie kolejno pytania: do jakiego obecnego województwa – wielkopolskiego, dolnośląskiego lub innego (łódzkiego, opolskiego) – powinno ich zdaniem należeć Kępno oraz czy popierają utworzenie województwa środkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu, w skład którego wchodziłoby również Kępno. Respondenci mieli też możliwość podania uzasadnienia dla dokonanego wskazania. Wyniki badania ankietowego (ryc. 8) wskazują, że 49,3%, a więc połowa mieszkańców uważa, że Kępno powinno należeć do województwa wielkopolskiego (a zatem uznaje obecną przynależność za właściwą), 36,7% opowiada się za przynależnością do województwa dolnośląskiego, a zaledwie 1,0% uważa, że ziemia kępińska mogłaby być częścią innego województwa (łódzkiego, opolskiego). Odpowiedzi różnią się nieznacznie dla poszczególnych grup wiekowych: więcej młodych (niż średnio ankietowani) uważa, że obecne podleganie pod Poznań jest właściwe, więcej dorosłych i starszych (niż przeciętnie badani)

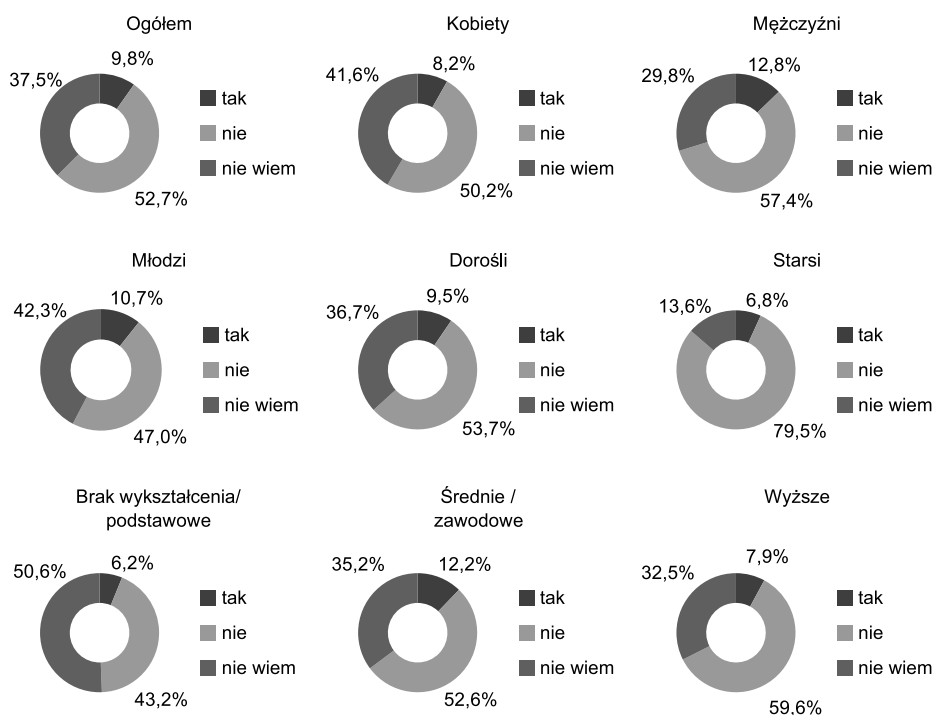
Ryc. 8. Opinie mieszkańców na temat województwa, do którego powinno należeć obecnie Kępno

Źródło: wyniki badania ankietowego.

uważa, że lepsza byłaby przynależność do województwa ze stolicą we Wrocławiu. We wszystkich jednak grupach najwięcej osób odpowiedziało, że Kępno w województwie wielkopolskim to dobre rozwiązanie.

Na uwagę zasługuje również niewielki odsetek osób, które wybrały opcję „nie mam zdania”, co świadczy o tym, że ankietowani chcieli w odpowiedzi na to pytanie wyrazić swoje opinie i nie wykazywali braku zainteresowania dla podejmowanej w badaniu problematyki.

Na pytanie o możliwość przyłączenia Kępna do potencjalnego, nowo utworzonego województwa śródkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu większość ankietowanych, tj. 52,7% (50,2% wśród kobiet i 57,4% mężczyzn), opowiada się przeciwko temu pomysłowi (ryc. 9). Wśród grup wiekowych im ankietowani starsi, tym bardziej przeciwni są nowemu województwu – wśród osób starszych aż 79,5% ankietowanych odpowiada „nie” na pytanie o możliwe podleganie pod władze w Kaliszu (ryc. 9). Z kolei analizując wyniki dla respondentów o różnym poziomie wykształcenia, zauważa się, że im niższe wykształcenie, tym większa częstotliwość odpowiedzi „nie wiem” – osoby bez wykształcenia i z wykształceniem podstawowym opowiedziały się za tą opcją w 50,6%. Wśród osób najlepiej wy-

Ryc. 9. Opinie mieszkańców na temat potencjalnej przynależności Kępna do województwa śródkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu (z podziałem na płeć, grupy wiekowe oraz wykształcenie)

Źródło: wyniki badania ankietowego.

Tabela 4. Wybrane opinie ankietowanych na temat potencjalnej przynależności Kępna do województwa śródkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu

Odpowiedzi przeciwne Kaliszowi	Odpowiedzi podające argument wyższości Poznania nad Kaliszem
• „Kalisz nie jest atrakcyjny” • „Kalisz jest trudno dostępny” • „kiedyś tak było, po co do tego wracać – teraz jest lepiej” • „tworzenie takich potworków niczemu nie służy; widać różnice w mentalności i sposobie podejścia do spraw życiowych pomiędzy Kępnem – byłym zaborem pruskim i Kaliszem, w przeszłości zaborem rosyjskim” • województwo śródkowopolskie byłoby „zlepkiem” powiatów, miast oderwanych od metropolii, niepołączonych losami historycznymi, często zantagonizowanych (np. Kępno–Wieruszów, Ostrów–Kalisz) • „Kalisz nie jest odpowiednim miejscem na stolicę województwa” • „ludzie z Kalisza to cebulorze”	• „z Poznaniem łączą nas względy historyczne” • „powinno zostać tak, jak jest” • „Kępno od zawsze jest w Wielkopolsce” • „Poznań od zawsze był związany z nami i nie ma potrzeby tego zmieniać” • „w Poznaniu można sprawnie załatwić wiele spraw, szybciej niż w Kaliszu” • „z zawiloci historycznych i kulturowych w mieszkańcach powiatu mocno jest zakorzenione poczucie bycia częścią Wielkopolski” • „uważam, że Kępno powinno nadal należeć do woj. wielkopolskiego. Przemawia za tym przede wszystkim historia, poczucie wspólnoty i tożsamości (dla ludzi mojego pokolenia jest to bardzo istotne)”

Źródło: wyniki badania ankietowego.

kształconych – z wykształceniem wyższym – zaobserwowano najwyższy odsetek osób niewidzących potrzeby tworzenia nowego województwa – 59,6% (ryc. 9).

Wśród podawanych przez respondentów uzasadnień braku poparcia dla województwa śródkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu wskazać można z jednej strony odpowiedzi przeciwne Kaliszowi, z drugiej – podające argument wyższości Poznania nad Kaliszem (tab. 4).

Komentując odpowiedzi z pierwszej grupy, dodać należy, że czasami padały nawet niekulturalne lub niecenzuralne sformułowania na temat ludzi z Kalisza (zob. ostatni wpis w lewej kolumnie tab. 2). Widać, że wciąż uwidaczniają się animozje historyczne, wynikające z granicy pomiędzy zaborem pruskim i rosyjskim na rzece Prośnie. Było również kilka głosów odmiennych, podkreślających, że „Kalisz warto promować” lub że „Kalisz jest za mało rozwinięty i status miasta wojewódzkiego mógłby mu pomóc”. Były to jednak głosy nieliczne, znacznie rzadsze niż przeciwne pomysłowi włączenia ziemi kępińskiej do województwa śródkowopolskiego.

Zakończenie

Syntetyczne podsumowanie wyników badań nad relacjami Kępna z Poznaniem, Wrocławiem i Kaliszem przedstawiono w tabeli 5.

Badanie potwierdziło, że Kępno wykazuje relacje społeczno-gospodarcze zarówno z Poznaniem, jak Wrocławiem i Kaliszem. Związki z Wrocławiem okazały się najsilniejsze, a Kalisz ze względu na najmniejszą spośród badanych miast bazę handlowo-usługową oraz niewielki rynek pracy – nie jest częstym miejscem

Tabela 5. Relacje Kępna z Poznaniem, Kaliszem i Wrocławiem – synteza

Relacje z Poznaniem	Relacje z Kaliszem	Relacje z Wrocławiem
• Kępno pod względem historycznym jest silnie związane z Wielkopolską • kępnianie (zwłaszcza ludzie dorośli i starsi) znają słowa gwary poznańskiej i używają niektórych z nich • ankietowani sporadycznie odwiedzają Poznań, najczęściej w celach turystycznych i zakupowych • ankietowani wykazali przywiązanie do województwa wielkopolskiego	• społeczność lokalna Kępna nie jest zainteresowana odłączeniem się od województwa wielkopolskiego – konieczna byłaby reorganizacja administracyjna przy niepewnych zaletach przynależności do nowego województwa śródkowopolskiego • kępnianie rzadko korzystają z placówek handlowo-usługowych położonych w Kaliszu • ludność jest niechętna współpracy z Kaliszem, co ma podłoże historyczne (ziemia kępińska wchodziła w skład zaboru pruskiego, Kalisz – rosyjskiego)	• związki w zakresie częstotliwości wizyt, zakupów, korzystania z usług, znajomości osób uczących się i pracujących we Wrocławiu są silne, większe niż z Poznaniem i znacznie większe niż z Kaliszem • większość ankietowanych (i to bez względu na wiek i wykształcenie) nie widzi jednak potrzeby zmiany granic administracyjnych województw i przyłączenia Kępna do województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne.

wizyt mieszkańców Kępna. Najwięcej osób nie chciałoby jednak zmiany przynależności administracyjnej i odłączenia się od Poznania. Potwierdzona została zatem hipoteza badawcza głosząca, że ze względu na uwarunkowania historyczne i przyzwyczajenie zmiana południowej granicy województwa wielkopolskiego, która spowodowałaby przeniesienie powiatu kępińskiego do województwa dolnośląskiego lub nowo utworzonego – śródkowopolskiego, nie ma poparcia wśród społeczności lokalnej Kępna.

Zdanie dotyczące możliwych zmian granic województwa wielkopolskiego podzielają przedstawiciele środowiska naukowego. Zdaniem wielu z nich, województwa samorządowe powinny być duże i silne gospodarczo, by były konkurencyjne i by tworzyły terytorialne systemy społeczne, trwale zagospodarowując i kontrolując wyodrębnione wycinki powierzchni ziemi, czyli terytoria (Chojnicki, Czyż 2000; [źr. 13]). Z punktu widzenia województwa wielkopolskiego odłączenie powiatu kępińskiego byłoby nie tylko wbrew uwarunkowaniom historycznym i preferencjom ludności, ale także – ze względu na silną i rozwijającą się gospodarkę tej jednostki – niekorzystne dla potencjału gospodarczego i konkurencyjności województwa.

Literatura

- Babiak J. 2015a. O powiecie kępińskim. *Przegląd Wielkopolski*, 4(110): 4–8.
- Babiak J. 2015b. Dworzec kępiński – unikalna budowla infrastruktury kolejowej. *Przegląd Wielkopolski*, 4(110): 28–29.
- Budner W., Matykowski R. 1993. Regionalizm i świadomość regionalna w Wielkopolsce: spojrzenie geograficzne. [W:] M. Latoszek (red.), *Regionalizm jako folkloryzm, ruch społeczny i formuła ideologiczno-polityczna*. Wydawnictwo Gdańskie, Gdańsk.

- Czyż T. (red.) 1996. Zastosowanie modelu potencjału w regionalizacji strukturalnej Polski. [W:] Podstawy regionalizacji geograficznej. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 45–68.
- Chojnicki Z., Czyż T. 2000. Nowa organizacja terytorialna Polski i układ regionalny. *Czasopismo geograficzne*, 71, 3–4: 261–277.
- Churski P. (red.) 2009. Spójność i konkurencyjność regionu wielkopolskiego. Wyniki projektu badawczego zrealizowanego w ramach konkursu dotacji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie wdrażania funduszy strukturalnych na poziomie Narodowej Strategii Spójności. Wersja CD, Poznań.
- Dolata M., Konecka-Szydłowska B., Perdał R. 2009. Świadomość regionalna młodego pokolenia Wielkopolan. [W:] T. Czyż (red.), *Charakter regionalny województwa wielkopolskiego*. Biuletyn IGSE-iGP UAM, seria Polityka Regionalna i Rozwój Regionalny, 9: 21–42.
- Dyba W., Stryjakiewicz T. 2012. Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa wielkopolskiego w świetle realizacji polityki intraregionalnej. *Biuletyn IGSEiGP*, 19.
- Gloger Z., 1903. *Geografia historyczna ziem dawnej Polski*, Kraków. Publikacja zdigitalizowana (<http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=3149>).
- Gruchmanowa M., Witaszek-Samborska M., Żuk-Święcicka M. 1987. *Mowa mieszkańców Poznania*. Wydawnictwo Poznańskie, Poznań.
- Kaczmarek T. 2005. Reforma terytorialno-administracyjna Polski – porównanie z innymi krajami Unii Europejskiej. *Biuletyn KPZK PAN*, 197: 131–156.
- Kozłowski J. 2016. Propozycje tworzenia nowych województw. *Analiza*. Instytut Obywatelski, 22.02.2016 r. (<http://www.institutobywatelski.pl/24869/komentarze/polityka-komentarze/analiza-propozycje-tworzenia-nowych-wojewodztw>).
- Kurzawa J., Nawrocki J. 1978. *Dzieje Kępna*. Polskie Towarzystwo Historyczne – oddział w Poznaniu. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Leoński Z. 2006. *Samorząd terytorialny w RP*. Wyd. C.H. Beck, Warszawa.
- Lorenz M. 2015. Geneza i historyczne uwarunkowania powiatu kępińskiego. *Przegląd Wielkopolski*, 4(110): 14–20.
- Matykowski R. 1996. Rola świadomości regionalnej w kształtowaniu granic regionu poznańskiego. [W:] T. Czyż (red.), *Podstawy regionalizacji geograficznej*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 127–140.
- Parysek J.J. 1997. *Podstawy gospodarki lokalnej*. Wyd. Nauk. UAM, Poznań.
- Rutkowska D. 2004. Dworzec kolejowy w Kępnie. *Kronika Wielkopolski* 3(111).
- Strategia rozwoju powiatu kępińskiego na lata 2014–2020. 2014. Kępno–Wrocław.
- Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. nr 16, poz. 95); od 1999 r. ustawa ta nosi nazwę „Ustawa o samorządzie gminnym” – tekst jedn. z 2001 r. nr 142, poz. 1591 ze zm.).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 578 ze zm.).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 576 ze zm.).
- Witaszek-Samborska M., Piotrowicz, A. 2009. *Słowniczek gwar Poznania i Wielkopolski*. Wyd. Fundacja Patria, Poznań.
- Wykrętowicz, S. 1998. Samorząd jako wyraz demokracji obywatelskiej. [W:] S. Wykrętowicz (red.), *Samorząd w Polsce: istota, formy zadania*. Wyd. Nauk. WSB, Poznań, s. 13–91.

Źródła internetowe [dostęp: październik–listopad 2016]

- [źr. 1] Powiat kępiński do województwa dolnośląskiego zamiast wielkopolskiego. Forum internetowe powiatu kępińskiego (<http://www.kympno.pl/forum/powiat-kepinski-do-wojewodztwa-dolnoslaskiego-zamiast-wlkp-t573.html>).
- [źr. 2] Walka z wiatrakami o województwo środkowopolskie (<http://www.faktykaliskie.pl/wiadomosci/walka-z-wiatrakami-o-wojewodztwo-srodkowopolskie,5418.html>).
- [źr. 3] Czy powiat kępiński będzie w województwie środkowopolskim? (<http://tygodnikkepinski.pl/nius/fullnews.php?id=1001>).
- [źr. 4] Województwo środkowopomorskie: najlepiej powołać je w 2018 r. (<http://www.gk24.pl/wiadomosci/koszalin/art/9245744,wojewodztwo-srodkowopomorskie-najlepiej-powolac-je-w-2018-r,id,t.html>).
- [źr. 5] Dni Częstochowy pod hasłem „Jasne, że województwo częstochowskie” (<http://czestochowa.naszemiasto.pl/artukul/dni-czestochowy-2016-pod-haslem-jasne-ze-wojewodztwo,3837422,artgal,t,id,tm.html>).

- [źr. 6] Województwo staropolskie – portal tematyczny (<http://wojewodztwo-staropolskie.com/>).
- [źr. 7] Swianiewicz P., 2016. Potencjalne konsekwencje wydzielenia regionu stołecznego Mazowsza dla wykonywania zadań samorządów wojewódzkich. Wystąpienie podczas konferencji w Sejmie RP na temat podziału województwa mazowieckiego (<http://www.mazovia.pl/nagrania/art,30,potencjalne-konsekwencje-wydzielenia-regionu-stolecznego-mazowsza-dla-wykonywania-zadan-samorzadow-wojewodzkih.html>).
- [źr. 8] Utworzenie i organizacja diecezji kaliskiej (<http://www.diecezja.kalisz.pl/utworzenie-diecezji-kaliskiej>).
- [źr. 9] Dojazdy do pracy w Polsce – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego GUS (2011). Dostępne pod adresem (<http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/dojazdy-do-pracy-w-polsce-wyniki-nsp-2011,9,1.html>).
- [źr. 10] Powiatowy Urząd Pracy w Kępnie (http://www.pupkepno.pl/main/mapa_witryny.html).
- [źr. 11] Podręczny słownik gwary poznańskiej ([<http://regionwielkopolska.pl/kultura-ludowa/gwara/podreczny-sloownik-gwary-poznanskiej.html>]).
- [źr. 12] Słownik gwary poznańskiej (http://www.poznan.name/sloownik_gwary_poznanskiej.htm).
- [źr. 13] Mniejsza Wielkopolska? Debata na antenie radia Merkurj Poznań (<http://www.radiomerkury.pl/informacje/pozostale/mniejsza-wielkopolska-kalisz-odpadnie.html>).

Relations of Kępno with Poznań, Kalisz and Wrocław in the context of existing and discussed territorial division of Poland

Abstract: The article presents results of a study devoted to socio-economic relations between Kępno – a city located in the southern part of the Wielkopolska voivodeship in Poland – and Poznań, Kalisz and Wrocław – three large cities in Western Poland. The aim of the study was to investigate strength of these relations in the context of existing and discussed territorial division of Poland at the regional level. The current shape of Polish regions – voivodeships is a result of an administrative reform, which came into force in 1999. Kępno powiat became the southernmost part of Wielkopolska, mainly because its natural and historical connections with the region. However, the distance between Kępno and the capital city of Wielkopolska – Poznań is quite high (171 km), therefore some people suggest joining Kępno powiat to Lower Silesia Region with the capital of Wrocław (distant about 78 km from Kępno). Local authorities of Kalisz – another city located 62 km from Kępno, suggest creating new voivodeship – the so called Central Poland Region. The empirical study – personal surveys conducted with inhabitants – allow to state that although some relations between Kępno and Wrocław are stronger than relations between Kępno and Poznań (relations between Kępno and Kalisz are weak), there is no will in the local community to change the current status of Kępno in the territorial division of Poland.

Key words: Kępno, Kępno powiat, socio-economic relations, administrative division of Poland, Wielkopolska voivodeship

ANKIETA SKIEROWANA DO MIESZKAŃCÓW MIASTA KĘPNA

Szanowni Państwo! Jesteśmy studentami Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i przeprowadzamy krótką ankietę dotyczącą związków Kępna i ziemi kępińskiej z Poznaniem, Kaliszem i Wrocławiem. Prosimy o odpowiedź na kilka pytań: zostaną one wykorzystane wyłącznie w celach naukowych.

1. Ile razy była Pani / Pan w ciągu ostatniego roku w Poznaniu, Kaliszu i Wrocławiu? Możliwe odpowiedzi to 0, 1, 2, kilka i wiele.

a) Poznań					b) Kalisz					c) Wrocław				
0	1	2	kilka (3-4)	wiele (5+)	0	1	2	kilka	wiele	0	1	2	kilka	wiele

2. W jakim celu wyjeżdżała Pani / wyjeżdżał Pan do Poznania, Kalisza i Wrocławia?

	Poznań	Kalisz	Wrocław
turystyka i zakupy			
sprawy służbowe			
usługi zdrowotne			
odwiedziny u rodziny/znajomych			
inne (proszę podać jakie)			

3. Czy wśród Pani/Pana rodziny i znajomych znajdują się osoby które pracują/uczą się w Poznaniu, Kaliszu i Wrocławiu? Możliwe odpowiedzi to: [Tak]: 1-2 osoby; 3-4 osoby; 5 osób i więcej // lub też [Nie]. Proszę wskazać po kolei dla miast:

	a) Poznań				b) Kalisz				c) Wrocław			
	1-2 os.	3-4 os.	5+	NIE	1-2 os.	3-4 os.	5+	NIE	1-2 os.	3-4 os.	5+	NIE
PRACUJĄ												
UCZĄ SIĘ												

4. Czy zna Pani/Pan i używa na co dzień poniższe słowa z gwary poznańskiej?:

Lp.	Słowo	Nie znam	Znam, ale nie używam	Znam i używam
1	pyry (ziemiaki)			
2	bejmy (pieniądze)			
3	klunkry (rupiecie, graty)			
4	dynks (nieokreślone coś, przycisk, guzik w urzędzeniu)			
5	wiara (ludzie)			
6	Gwiazdor (św. Mikołaj, postać przynosząca prezenty 24-25 XII)			
7	zakluczyć drzwi (zamknąć drzwi na klucz)			
8	lajśnąć (kupić sobie coś, sprawić sobie)			
9	robić łóżko (słać, ścielić łóżko)			
10	śwignąć (rzucić)			

5. Gmina Kępno i powiat kępiński powinny Pani/Pana zdaniem należeć obecnie do:

a. Województwa wielkopolskiego ze stolicą w Poznaniu	
b. Województwa dolnośląskiego ze stolicą we Wrocławiu	
c. Województwa łódzkiego lub opolskiego	
d. Nie wiem / nie mam zdania	

6. Podczas reformy samorządowej w 1998 r. a także wielokrotnie później dyskutowano utworzenie nowego województwa środkowopolskiego ze stolicą w Kaliszu. Czy popiera Pani/Pan pomysł utworzenia nowego województwa środkowopolskiego, w skład którego wchodziłyby również Kępno? Dlaczego?

a. tak		Województwo środkowopolskie obejmowałoby m.in. powiaty ze stolicą w Ostrowie Wlkp., Krotoszynie i Jarocinie, Koninie i Kole, Sieradzu i Wieruszowie, a na południu także powiat kępiński.
b. nie		
c. nie wiem (nie mam zdania / nie słyszałem o tym / nie zastanawiałem się nad tym)		

Uzasadnienie (dla odpowiedzi a i b; np. co Kępno mogłoby zyskać/stracić? Czy byłaby / nie byłaby to szansa rozwoju? Jak wpłynęłoby to na możliwości załatwiania spraw):

Metryczka: Płeć: kobieta mężczyzna // Wiek: 15-30 lat (młodzież) 31-65/67 lat (dorosli) >65/67 lat (emeryci, renciści)
 Wykształcenie: podstawowe i gimnazjalne / niepełne podstawowe / brak wykształcenia średnie zawodowe i ogólnokształcące (z maturą i bez) wyższe odmowa odpowiedzi